

РОЗСВІТ

Часопись полонених
громади „Самостійна Україна“.

ПЕРЕДПЛАТА:
(Ціна одного примірника 2 пф.)

На місяць в таборі	20 пф.
„ „ поза табором	30 „
„ півроку в таборі 1 м. 20 пф.	
„ „ поза табор. 1 „ 80 „	
„ рік в таборі	2 „ — „
„ „ поза табором 3 „ — „	

А ДРЕСА:

Ukrainisches
Sekretariat
in Rastatt (Baden).

(Комітет видавництва).

Видає: Видавництво „Український Рух“.

Виходить два рази на тиждень.

Раштат, 10. лютого.

Росія—це країна, де завжди панує темрява і тому там усе неясне, неоформлене і видається то більшим, то меншим від своєї дійсної величини.

Ще недавно часописи приносили вістки про неспокій у Росії, писали про можливий вибух революції, інші навіть балакали про воєнну революцію. Казали про незвичайну раз-теряність, що панує серед урядових кругів, натякали у звязку із змордованнем царського любимця Распутіна на можливу дворцеву революцію і при цій нагоді впливали імена великого князя Михайла та Миколи Миколаєвича, яко можливих заступників Миколи II на випадок скинення його з трону. Ще більше писалося з приводу скорих та нічим не уґрунтованих змін у міністерстві.

Пару днів газетна атмосфера була наелектризована до останньої степені. Всі чекали, що ось, ось з сходу донесуться гучні розкати народного гніву, деякі часописи бачили навіть уже й блискавку. Та тільки дарма, грому не дочекалися.

У країні вечірньої темряви відбулися звичайні невеличкі перестановки декорації. Але здалеку та цей смеркома декому привидилося щось велике та значне. А в дійсності!—пішов Трепов, Шуваєв та інші, але появилися на світ божий, витягнутий з самого далекого куточка державного архива 70 літній Голіцин, лишився на місці яскравий реакціонер Протопопов, прийшло ще пара нікому невідомих бюрократів і знов ціле міністерство повне.

Державний корабель скрипить, стогне та без толку рухається в густій вечірній темряві по хвилях бурного моря.

У кормила стоїть старець Голіцин—„не політик, але любитель світського веселого життя“, як характеризує його одна з російських часописей, кермує ж кораблем фактично п. Протопопов. Очевидно, що „на Шипці“ коли не все спокійно, то принаймі все по старому.

Трохи несподівано заскочила нова зміна міністрів російських національних лібералів. Справедливо чи ні, але вони приписували собі честь поборення міністерства Трепова і розуміють, що чекали певних наслідків від цієї побіди, але їх знова обійшли. Десь зовсім близьенько промаячила золота мрія міністерства з Мілюковим на чолі, та знов зникло у густій російській темряві. Не помогла навіть підтримка могутнього англійського посла Бекенана.

Щоби заспокоїти Англіїців, котрі не дуже радо дивляться на праве міністерство, бо знають, що в правих багато симпатії до сепаратного мира з Німеччиною, Микола II видає новий маніфест, ще раз росписався кровю своїх салдат за ті гроші, що отримав російський уряд від „вірної“ союзниці. Англіїці на деякий час заспокоюються та будуть цілком зимнокровно дивитися на те, як у Росії все більш шалітиме скажена реакція.

П. п. національним лібералам прийде ще не раз забігати з заднього ходу до п. Бекенана та ласкаво прохати його о підтримку в боротьбі за владу.

Тяжко п. п. кадетам, усе пробують усїсти на два стільці разом, та в темноті не розберуть гаразд і прийде ще мабуть нарешті сісти між стільцями.

Англіїці, бачте, все обіцяють та нічого не роблять, а російське суспільство може зробило би багато, та воно зараз загорає, може наробити „помилку“. Кепсько смеркома, ніяк середнього шляху не можуть натрапити п. п. національні ліберали.

У Москві розігнали зїзд „Союза земств і городов“. Навіть голову міста Москви арештовано.

Дійсно по темному не розбереш.

Ошалілий від страху та безладя городовий носить ся по Росії з криком „не пуцай!“

Ну і не пустили зібратися організації, котрій найбільше зобов'язані тим, що в „тилу“ армії та в державі ще лишилася хоча крихітка порядку.

„А голод та нужда росте не по часам, а по хвилинам“ як пишуть у однім листі з Росії. Завели картки на нафту, у деяких місцях навіть на дрова, собирають ся заводити хлібопустні дні, але від того нужда не зменшується лише росте та натовпом лізе в мільйони хат. Губернатори віддають прикази, міністри пишуть циркуляри, земства та города приймають „домашні міри“, але зі всього того лише той толк, що ціни на все ростуть, а продуктів усе менше та менше появляється на ринку.

Привичаєний до цього російський „обиватель“ мовчки ковтає всю ту дрянь, яку йому продає спиритний гешефтьяр, та здивовано дивиться, як рікою млет ся дороге шампанське по великих реставраціях та як гриби після дощу на гною виростають нові мільйонери.

Чудова річ це, смеркома! Так легко і просто останню сорочку зняти з ближнього.

У великих містах помічається зворушення поміж робітниками, доходило навіть до сутичок з поліцією. Взагалі в Росії дуже неспокійно, пахне 1905 роком.

Може і так, причин до того дуже багато, більше чим раніш. Та чи дійде діло до революції, сказати тяжко.

Прокляте смеркома густо окутало цю нещасливу сторону, душать у неї все живе та світле, дають широкий простір для гидкого, злудійського.

Як гадюки оплели своїми темними кільцями гешафтьярі—фабриканти, чиновники та панство російські народи та гнетуть їх в темряві, смеркома.

Чи скоро розвиднеть ся?!

Грицько.

На команді.

Лише в барак прийшли, то зараз

За карти сіли, й почали

Бог зна нащо кидати марно

Криваві мідні гроші.

Погана лайка так й несеть ся

За ляском картів по столі.

Пливуть з кишені й не вертають

Криваві, мідні гроші.

А там, далеко, в ріднім краю

Голодна матінка сидить.

Последню, бачте, копійчину

Послала сину, щоб позжить

Хоч день міг щасливо синочок,

Щоб день хоч горя він не знав...

А знаєш, мате, що криваву

Твою копійку він програв?

Якби те знала ти, голубко,

То ти навів би прокляла

Свою любимую дитину

І в домовину спати пішла б!

М. Чалий.

Последні.

Тепер якраз прийшов час окинути критичним оком взагалі всі ті події, свідками яких ми були за деякий десяток років взад в нашім краю.

Не будемо перелічувати в дрібках того лиха, яке нас спіткало за весь час, а тільки спитаємо себе, що ми маємо і мали гарного в тім суспільнім життю, над яким панували й панують „последні із Могикан“ нашого лихоліття. На це відповідь легка—не бачили нічого гарного. А все, що бачили лихого, то, здається, важко перелічити. Ми памятаємо про будоване великої тюрми для тих, що працювали для кращого життя, працювали на полі освобождения суспільности від самодержавства. Далі ми бачили, та не тільки бачили, але й на собі знесли авантюру, яку затіяли міністри ізза Корейських лісів, що потягло війну з Японією. Нам відомо чим все це скінчило ся, яким дорогим коштом заплачено за сміливість закидати шапками чумазого, дрібенького, та не поличу сильного й розумного Япана. Нарешті наші правителі звернули ся до внутрішнього життя, де й почали шукати винуватих в їхній невдачі на далекім сході. І незабаром найшли робітників, жидів, на котрих звалили вину. Метода їхньої розправи була коротенька: тюрма, Сібір, шибениця, розстріли. Далі пішли погроми, провокації, обяви воєнного положення і т. д. І так далеко вже були дійшли в своїх розсадженнях покірливості, що не побачили, як виросло загальне повстанне проти черезмірного пригноблення. Але вони й тут знайшли ся. Лівою рукою давали конституцію, а в праву взяли пулемети і з криком „патронов не жалеть“, кинули ся на всіх тих, хто бажав конституції. Конституція в їх лапах з кожною хвилиною робила ся все кущіща й кущіща і нарешті стала така кущінька, що без мікроскопічного скла і розглядіти її не можливо було. Вони хотіли зовсім знищити її, але не змогли. Лишив ся кусочок: Государственна Дума.

Вони в своїх діях дуже дотепні. Коли стало їм видно, що незабаром таки прийде ся відповідати за свої дії, то вони почали підшукувати способи, якими можна було би відтягти час розплати за їхню довгу та гидливу панованне. Шукати цього не довго прийшло ся. Вони виступили в ролі захитників свобод малих народів, а що з цього стало ся, то ми бачимо тепер. Виступленням проти західних сусідів вони мали на меті подвійне завдання: війною відтягнути приближуючий час народного виступу проти самодержавного ладу, а друге те, що вони до того ще й придбають деякі землі та води. Бачимо також і те, в яку петлю втягнули вони весь край, і петля ця все дужче й дужче затягується на шиї народа. І тепер кожний чоловік ставить питання, коли ж цьому кінець. А вже нема ні одного на світлі, котрий указав би напевно той час.

А поки що, ми не будемо гаять марно жадної хвилини. Нам треба багато дечого пізнати, треба розв'язати питання, на який шлях боротьби ми підемо в своїому краю, і хто є нашим ворогом, а хто приятелем. Ми мусимо зажадати відповіді від наших правителів. Ми мусимо взяти все, що нам потрібно, а вони мусять відступити ся на завжди. Годі нам чекати якоїсь милостини, котру вони вже почали там готувати.

Наступить відповідний час, і ми повинні бути готовими до рішучої боротьби. А для цього є потрібна не тільки сила фізична, ні, одної фізичної сили мало, до цього треба ще й велику силу духову.

Памятаймо, товарища, це.

Так до праці ж, товариші, бо ми маємо дуже короткий час!

Вашко.

Із щоденника хорого.

О це трохи мов би прояснило ся в моїй голові, ясніше бачу те, що дїється навколо. Глибоко зітхаю, а думка за думкою летить у минуле. Хоть як тяжко пригадувати те, що робило тобі житте, але мусиш, бо коли не так ступити, то страшна біль сама пригадає ту хвилю.

...Був гарний весняний день. Усе цвіло. Балакучі струмочки навипередки бігли з горбів і вхопившись за руки весело неслись вперед, де їх жде великий та голубий Дністер.

Вишні, скинувши зімовий одяг, покрили ся зеленим покривалом; у воздуху носив ся запах трави й цвітів.

Сонце весело голубило природу, вдувало в душу бадьору струнку, що заохочує до життя.

Я лежав у окопі, що був виритий на горі. Переді мною розкинула ся широка балка, а за нею гори, де стояли наші вороги.

Час-від-часу чути було з боку стрілянину, тоді я перестав дивити ся на сонце, голубе небо, кидав солодкі мрії про рідний край і дивив ся на гідку постать дійсности.

Навколо снували салдати; частина з них була ранених, інші бродили без ціли; ранені коні бігали та іржали. Тру-у-гу!—заревіло разом шість гармат. В очах мов би забігло, а земля стогонїла, як підчас землетрусу. Шість зривів відкликнуло ся на ворожій стороні і замовкло. Я лічив тоді собі в умі, скільки то там убито таких же як я.

Тихо. Але раптом, наче з під землі заревіло якесь страшилище, далі воздух заходив ходуром; у вухах носили ся божевільні згуки, серце розривало ся; в голові гучно звенїло. Хотїло ся кричати. Низько припадав до землі. Аж ось страшно хряпнуло... але... де... чи надї мною, чи біля мене... не знаю... знаю лише, що в мене хтось лагідно забрав руки, в голові чути було (розуміть ся не довго, лише одну мить) якусь чудесну пісню. Мої втомлені ноги, наче після морозу грїли ся на теплом сонцеві, і було так гарно, так приємно. А сонце, о сонце! Сонців так багато було в ту хвилю і одно ясніше другого і зникали теж одно швидче від другого. Я їх бачив, але не радував ся, що їх стало так багато та ще такі ясні; я забув тоді, що кілька хвилин я радував ся навіть одному сонцеві. Далі нічого не пригадую...

О це ті хвилі, які зробили мене калїкою. Тепер сную мов би на чужих ногах з барака до барака. І знаю, що не забаром потемнїє в голові, ляжу ниць на ліжкові—і в страшних судорогах не буду жити цілі сутки. А далі... далі знов буду бачити ясне сонце, струмочки... Сльози будуть копити ся... Переді мною за-

вить ся люба дружина з трома дїтьми, вони будуть дивити ся на колишнього здорового, гарного чоловіка й батька і гірко плакатимуть. Я схилию голову, дивитиму ся на своє ліжко і не бачитиму його.

Не покидай...

...Не покидай, не покидай—
Вона його слїзми молила...

Прощай!..

Вона голівоньку схилила
І впала мертва край стола...

Стара матуся підійшла:

„Синочку, голубе мій сизий,
Мій милий соколе єдиний,
На кого кидаєш дитину,—
Мене і жінку-сиротину?..

Ходїмо, (Бог нам милостив!)
Ходїмо, синку до катів
І впадеш разом на колїна,
Будем просити, хоч дитина
Їх серце троне і вони
Тебе не візьмуть в Москалі.

Стояв...

Мовчав...

Лиш серце билось,
Із груди геть кудись просилось,
Та мов весіння роса
З очий котила ся сльоза...

„Прости... о, матінко!—прости
Мене, голубко, не моли
Бо не піді просити ката!—
Прости і ти рідненька хато...
Прощайте всі на вік, на вік,
Бо я їду, де смерти лік!..“

Сказав, і взяв малу дитину
До груди—серця притулить...
Защо ж мій Господе, мій раю
Не хочеш серцем їх любити?
Ти ж сам, мій Господе, я знаю,
Любов у серце посилаєш,
Нащо ж те серце рвеш з груди?—
А... ти невинен... то кати...
А що ж робиш, милий Боже,
Невже скарати їх не можеш?!

М. Чалий.

РІЖНІ ВІСТІ.

СЕНАТ ОДОБРИВ ПЕРЕРВАННЄ ДИПЛЬОМАТИЧНИХ ЗНОСИН.

Вашингтон, 8. лютого. Сенат 78 голосами проти 5 одобрив зїрваннє дипломатичних зносин Америки з Німеччиною.

ШУКАННЄ ПРИЧИН ДЛЯ ВІЙНИ.

Як пишуть американські часописи, президент Вільзон сказав у комісії закордонних справ слїдуюче: Як скоро буде торпедироване яке небудь американське судно німецькими підводними лодками, то конгрес зараз же виповість війну і буде асїгнована відповідна сума грошей.

ПРОТИВНИКИ ВІЙНИ В АМЕРИЦІ.

Нью-Йорк, 8. лютого. Часопис „Matin“ пише відтіля: Представники від 500 німецьких і австрійсько-угорських організацій позавчора зробили демонстрацію проти війни.

Як відомо, в Америці багато Німців, які очевидно є на стороні осередних держав. Тут же треба зазначити, що Америка розділила ся на дві частини в відношенні до війни. Перша частина і то більша частина є східна Америка, себто та, що лежить недалеко від Англії, стоїть за війною з Німеччиною, бо це було б їм на руку, тому що на цьому одержали б великий зиск на ріжних воєнних приладах. Друга частина, це західна половина Америки, яка не маючи вигоди з цієї війни, стоїть проти неї. Як розрішить ся справа, це не знати.

ДИПЛЬОМАТИЧНІ ЗНОСИНИ АМЕРИКИ З АВСТРІЄЮ ЙДУТЬ ДАЛІ.

Відень, 8. лютого. Часопис „Вінер алгемайне Цайтунг“ пише: Переговори між міністерством закордонних справ і тутешнім американським посольством продовжують ся. Дипломатичні зносини межі Полученими Державами Америки і Австро-Угорщиною існують далі.

В Америці є течії і заходи про те, щоби дипломатичні зносини Получених держав з Австро-Угорщиною були можливі на далі.

ТРОННА ПРОМОВА АНГЛІЙСЬКАГО КОРОЛЯ.

Лондон, 7. лютого. Часописи пишуть, що англійський король, відкриваючи парламент, держав промову. В тій промові, як звичайно Англії брешуть, брехав король, як собака на вітер. Він говорив, що їм не давали жити до війни, тому вони (Англії) мусять бороти ся, щоб на будуче була гарантія, і тут же не забув сказати, що вони стоять за „поступ і цивілізацію“. Далі він дивував ся, що його фльота гарно беть ся (?) і робить бльокаду (?) ворогам. Тут він запевняв, що мир тепер не можливий,

ЇХ БУЛО ДВОЄ.

Їх було лише двоє.

Тихі, ввічливі, вони цілий день працювали, як гарні робітники, а в вечері, коли вся команда сходила ся до бараку і сідала за карти—програта послїдній трудсвий іфеніг і налаяти ся в міру,—вони сідають на ліжках проти світла, витягають з під подушки книжки й читають, читають шильно.

Нї гомін товаришів і їх брудна лайка, нї ляск карт—ніщо не може припинити їх заняття. Кожде слово, кожде реченнє глибоко заладає в їх серця і душі і пускає там живі рослини.

Правда, небагато мають вони вільного часу—всього півтори години: від пів осьмої до девятої. В девять годин гасить ся світло і тоді вже, в ночи, вони дають свобідно працювати своему мозкові.

Все прочитане довгою ниткою виринає перед ними, снують ся в одно ціле і гірке. Тяжке житте селян, робітників виступає перед ними в страшній своїй дійсности.

О! який тоді вогонь ненависти проти своїх гнобителїв палає в їх молодій крові? Кождий стук серця здаєть ся кує їх груди на сталеві щити, а руки зжимають до пімсти.

Девять годин вечера.

Входе до кімнати вахман і приказує гасити світло. Вони зітхнувши, закривають книжки, кладуть їх під голову і лягають спати.

Послїдній раз лягнули по столі карти, а велїд за тим понесла ся по кімнаті лайка Притики, що програв крївавим потом зароблену копійку, яку прислала йому з дому жінка. Вся компанія почала лягати спати.

Одні глумують над Притикою, а другі „гострими слівцями“ старають ся розпалити лежачих рядом в ліжках учнів.

— Що, спите вже, професори?

— Дочитали ся, як визволити Україну? несеть ся майже з кожного ліжка, але ті не звертають ніякої уваги.

Лежать горилиць і дивлять ся в нітьму, а думки витають далеко, далеко...

Під впливом прочитаного в уяві встають рідні місця, рідні села. Ось перед одним встає рідне село. Глибока осїнь. Село здаєть ся мертвим. На вулиці ні душі; там в колїна болото, бо другий тиждень їде дощ. В хаті темно, сумно. Він лежить на лаві, лежить, але не спить, бо чекає тата.

Тато пішов до Василюхи, де збирають ся селяни на якусь „раду“. Тато казав матері, що має приїхати з міста якийсь учитель і буде казати, як відібрати у пана землю і зробити на селі краший лад,—тож цікаво почути від тата про що там казали.

Не чув, коли вернув тато, бо чекаючи заснув, тільки ранком серед розмови узнав, що хтось донїс урядникові і стражникам. Учителя і кілька селян арештовано і відправлено до повітового міста в тюрму де їх сікли різками, а потім закували в кайдани і повезли в Сибір...

Добре, що батько втік з Василюхиної хати якраз в той мент, коло підїхали стражники, а то і він побував би в Сибіру... Так от защо гублять невинних людей,—боїть ся, щоби не розповсюджували чистої правди і не перешкаждали і далі пити народню кров,—виводе він заключеннє і тяжко зітхає.

Північ.

Всі сплять, лиш не сплять вони та Притика, що цього вечера програв 17 марок. Він

перекидаєть ся з одного боку на другий і лаєть ся.

„Ех! нащо було мені брати ту прокляту карту?.. Була десятка і король, це—чотирнадцять! Отже не треба було більше брати, бо у Наколесника був би тоді обовязково перебор: у нього була дама, далі він узяв би ту прокляту девятку, це було б дванацять, у мене ж було чотирнадцять, а коли б він захотїв ще взяти, то йому припав би туз, отже був би перебор... Ні, завтра інакше поведу дїло, а сьогодні чорт з ним!..“ Він знову перевернув ся на другий бік і лаючись далі, почав засипати. Але й у сні довго викрикував: „девятцять!.. ваших нема... очко!.. перебор!..“

Василь, що увесь час думав за своє рідне село і арештованого учителя і між тим чуючи лайку Притики,—тяжко зітхнув...

— „Ти не спиш, Василю?—почув він над своїм ухом голос Андрія...“

— „Так, не сплю, Андрію... неможу чогось заснути... Тяжко мені, що ми в таку хвилю марно тратимо час, от як приміром Притика і його товариші. Я зараз пригадав, як одного разу приходив в наше село один учений чоловік і як учив наших людей бороти ся проти своїх гнобителїв, а вони, замість того, щоби вислужити його, взяли та донесли урядникові і стражникам. Отже його і накрили. Коли арештували, то прибили до смерти, а потім відвезли в тюрму; там надїли на нього кайдани і відпровадили в Сибір—а за що відпровадили? За те, що учив людей добру. Та люди, от такі самі „Притики“ і зрадили його!—Продали свого учителя, свого пророка. От чого мені тяжко, Андрію, от чого я боюсь,—бо знаю, що і після цієї страшної пожежі піде багато добрих людей в наїд, а звідтам на Сибір, бо багато є дурних Наколесників і Притик на світі, що продадуть

мовляв, не настав ще час, і що він надіється, що ціла Англія буде згідна з ним і приложити всі сили на боротьбу з ворогами.

Нас не дивує, що король бреше, бо тепер усі брешуть, бо хто необудурений пішов би на таку страшну різанину.

АМЕРИКАНСЬКІ АМУНІЦІЙНІ ТРАНСПОРТИ.

Після послідньої ноти Німеччини до Америки американські амуніційні транспорти перестали ходити до Англії.

НЕВТРАЛЬНІ ПРОТИ ВІЛЬЗОНА.

В ті добрі часи, коли президент Получених Держав Америки Вільзон закликав воюючих до миру, тоді невртральні держави, як Швеція, Швейцарія, Данія та інші пристали до того зазиву. Але тепер, коли Вільзон зірвав дипломатичні зносини з Німеччиною, ті невртральні держави не признали такого гострого поставлення справи і заявили, що вони, стоючи на сторожі як найскоршого миру, застають невртральними.

Ширше про це поговоримо в слідуючому числі.

ЗНОВ ЗМІНА.

Часописи пишуть, що російський міністер внутрішніх справ Протопопов увільняється.

Ходять чутки, що на міністерські пости без портфелів будуть призвані члени Думи Мілюков і Шингарьов.

Яка це вже зміна? Не перелічиш!

ВРАЖІННЯ РОСІЙСЬКОГО ЖУРНАЛІСТА.

Відомий воєнний співробітник часописи „Morgenblad“, капітан Noerregaard, мав з одним голосним російським публіцистом, що переїхав з Росії до Англії, розмову про хвилеві внутрішньо-політичне положення Росії. Кorespondent заявив, що навіть Москаль не орієнтується в положенню, що матеріалу для несподіванок аж забагато. Під чисто політичним оглядом панує в Росії анархія. Не можна сказати, куди жене російський державний корабель. Так само не знати, чи виступить який політик, що мав би досить сили взяти в руки керму, з свідомим курсом. По нинішніх відносинах так само можливе міністерство Мілюкова, як і когось з „чорної сотні“. Майже ціла Росія домагається дальшого ведення війни аж до побіди. Навіть реакційні круги. „Супроти ворогів—говорив російський журналіст—наша держава постійно слабша. Супроти внутрішніх труднощів виявляє правительство не здатність у щораз вищій ступні Зрозуміння цього положення поширюється щораз більше в краю. Розуміють, що тільки щира співзна праця правительства й народу в Думі та в земствах може взяти верх над теперішнім розгардішшем. Навіть консервативні круги по найбільшій часті переконані про це. Всі розуміють, що правительственну систему треба змінити у виразно ліберальнім на-

тих людей катом, як продав Христа—Юда“...

„Не сумуй, Василю!.. правда, багато згине ні за що народних борців, багато прольється невинної крові, але на місце них встануть тисячі нових... Колись і ми з тобою були самі собі вороги, бо не хотіли знати правди, а тепер—бачиш,—може і з Притикою те стане... Хай лютують кати!—Прийде година, коли прозріють люди і покарають їх жорстокою карою. Нехай лише приїдемо до дому! Будемо розкривати очі людям, показуючи, хто їх дійсні вороги, хто їх п'явки... Правда, Василю, нас уже ніщо не злякає в світі, ніщо?“

„Я уже поклявся бороти ся проти гнобителів і буду бороти ся, бороти ся уперто до могили“...

— „І побідимо! бо не одні ми з тобою, Василю, не одні! Сотки, тисячі нас прозріло тут в полоні, і вони, як і ми з тобою дали клятву Богові бороти ся за добро і щастє свого народу, своєї України“...

Було далеко за північ.

Місяць стояв на чистому і зоряному небі і дивив ся звіти в заграване віконце, де два щирі товариші лежали на ліжках. Вони мирно спали.

Місяць глянув на них і обличчє його прояснило ся, але лише на хвилину, бо глянувши в другу сторону,—уздрів море крові, пошматованих на части людей, почув стогни і зойки ранених, побачив сльози сиріт і вдів—захмурив ся, зайшов за хмару, і потім знов виїшов, знов заглянув, за грати—прояснив ся і почав спускати ся вниз до обрїю, щоби дати дорогу справжньому—світлові знання, правди і любови—Сонцю!..

М. Чалий.

прямі. Одначе скоро зайде потреба витягнути з того консеквенції, розлазить ся єдність“. Можливо й це має деяке значіння, що Распутін виїшов з гри. Але він був тільки орудєм інших. А ці інші ще лишили ся і вони вміють розшукати нові орудя й нові поля своїх пописів. Коли остаточно виявить ся, що нема іншого вибору, як тільки залишити або систему або війну, ця ціла кліка знайдесть ся по тім боці, який радше закінчить окремиї мир. Далі цитував korespondent промову Мілюкова з жовтня. В краю повна анархія. Справа з забезпеченням живністю стоїть від жовтня ще гірше. Правительствена система стала від жовтня ще реакційніша. Щораз більше множать ся поголоски й вістки, немов дуже впливові круги працюють над окремим миром. Ніхто не чує себе безпечним, ніхто не знає, що принесе найблизший ранок. Може взяти керму в руки Мілюков, але так само добре може вибухнути революція або прийти окремиї мир. Вкінці висловив журналіст думку, що Німці підуть на Одесу. Німці одинокі знають дійсне положення Росії. Упадок Одеси зробив би сильне вражіння в Росії, таке саме, як і упадок Петрограду. Не можна й передбачити, який вплив мав би упадок Одеси, найбагатшого й найбільшого російського торговельного міста, для господарки та здатности до оборони Росії. (В. С. В. У.)

УКРАЇНСЬКА ДОБРОДІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ.

„Товариство заповоги населенню півдня Росії, яке потерпіло від війни“, існує від мая 1915 р. у Києві. Товариство се є українською національною організацією, яка має завдання нести поміч українським виселенцям із Галичини. Товариство виявило зразу свою діяльність тим, що відкрило у Києві 2 харчові пункти, а крім сего „захисти для виселенців і втічаків“, де видано коло 160,000 порцій і роздано кілька тисяч одіжки і біля. Пізніше Товариство заняло ся заповогою виселенцям на місцях їх поселеня, організуючи декілька діточих захистів і робітень. Товариство опираєть ся на членських вкладках, жертвах і підмогах. В останній часі Товариство відкрило філіяльні відділи в Одесі, Чернігові і м. Широїм (херс. губ.)

Дня 29. н. ст. грудня в театрі „Народного Дому“ у Києві була українська вистава в користь Тов. заповоги населенню України, яке потерпіло від війни. У виставі взяли участі М. Садовський і всі найліпші сили його трупи. Виставлено М. Старицького „Не так склало ся, як жадало ся“. У фое театру зорганівано виставу і продажу діточих робіт із захистів Товариства. (Діло.)

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЖУРНАЛ У МОСКВІ.

„Утро Росії“ з 13. н. ст. січня повідомляє: Від січня 1917 р. в Москві буде виходити український журнал „Шлях“ при участі ліпших літературних сил України під редакцією Ф. Коломийченка. (Діло.)

ВІЙНА.

ЗАХІДНИЙ ФРОНТ.

8. січня по німецькому звідомленню.

Над Іперном панував оживлений артилерійний вогонь.

Англійські літаки кидали бомби на місто Бріге. Бомба впала біля школи. Вбито одну жінку і 16 дітей, двоє дорослих дуже ранено.

На північному березі ріки Ангре і на південній схід від Бухавесна після півночі напали Англійці на німецькі становища, але зараз же були відбиті.

На схід від Аргон взято 17 полонених Французів.

РОСІЙСЬКИЙ ФРОНТ.

Біля Кізікліна на захід від Луцька був успішний для Німців наступ.

УКРАЇНСЬКИЙ ФРОНТ.

У сніжних Карпатах і в лісних країнах Молдавії оживлена огнева діяльність і бої кінних відділів.

РУМУНСЬКИЙ ФРОНТ.

Без перемін.

МАКЕДОНСЬКИЙ ФРОНТ.

Між озерами Охріда і Респа бої передових ліній, причому взято кілька Французів до полону.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ФРОНТ.

Тут перемін немає. Мала діяльність успішна для Австрійців.

Із цього видно, що на всіх фронтах спокій. Готовлять ся.

НА МОРІ.

Війна на морі вже розпочала ся. Кожен день вісти приносять про затоплення багатьох кораблів. Приміром, часопись „Тегліхен Рундшау“ пише, що в перший день безпощадної підводної війни затоплених кораблів нараховуєть ся від 40 до 42,000 тон (Тона 61 пуд на російську вагу).

Хроніка таборового життя.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ.

6. лютого від 2. години, по обіді Центральний комітет відбув чергове засідання, на котрому прийняв звіт комісії по розділу подарунків.

Наперед вирішено відїздаючим на роботу варшам і прибуваючим видавати по 10 галетів. Білизну роздати по проханням.

Всі сухарі, галети, ковбасу, овоч і цукор вирішено роздати в четвер на табор і лязарет. Крім того в четвер же відіслати до лязарету 8 посилок, адресати котрих померли, втікли або взагалі не знайдено.

Чай вирішено продати в Торговельну спілку „Єдність“ та Клуб „Відродження“, а гроші повернути на будівлю памятника, щоби з одного боку видати останню пошану помершим товаришам, а з другого спричинити ся до загального змагання лишити по собі памятку, яка перебуваючим чужинцям свідчила б про нас.

Вибрано секретаря на місце відїхавшого на роботу.

— Національна секція. 6. лютого від 7. години вечером Таборова Національна Секція відбула своє чергове засідання, на якому радили над організаційними справами.

Вибрано 4 члена для доповнення комісії по виробленню проекта статута організації „Рідна Школа“.

Вирішено організувати збірку жертв на Волинські школи.

— Запорозька Січ. 8. лютого від 2. години по обіді відбулось полкове віче 1-го Запорозького полка імени Т. Шевченка.

Віче вибрало тимчасового секретаря Січи до звороту постійного, вибувшого на робітничі команди.

Тимчасово виконуючий по призначенню отамана полка обовязки отамана господарки зістав ся вибраний вічем справжнім отаманом господарки. На місце 14 представників до Генеральної Ради, вибувших в Генеральну Старшину, на робітничі команди і взагалі в командировку задля української справи, вибрали нових січовиків.

На підставі січового статуту вибрали 5 людей від рядових січовиків в Полковий суд.

Після засідання всі присутні—зверх 200—під музику січової оркестри співали „Ще не вмерла Україна“, „Не пора, не пора“ і Січовий марш.

— Віче. 7. лютого від 7^{1/2} години по обіді відбуло ся загальне таборове віче, на якому референт Центрального Комітету дав докладне звідомлення о тім, які подарунки надійшли до розпорядимости Центрального Комітету і як вони розділені межі табором, лязаретом і робітничими командами.

Рішенне Комітету продати увесь надійшовший чай спільці „Єдність“ та клубу „Відродження“ і гроші повернути на будівлю памятника помершим товаришам—стрінulo протест таборового ремесницького цеху—кравців та шевців, які хоть формально не організовані в цех, але в усьому і завжди всі одного бажають. Товариші ж організовані у громаду „Самостійна Україна“ зі свого боку тримались однодушно, видгукнувшись на зазив стреміти до переведення заміру збудувати памятник, спішити зібрати на це потрібну квоту грошей, аби проект не лишив ся проектом, а балачки та змаганя—докірливими споминами о нашій нездатности та безрадности. Таким чином повстала парламентарна боротьба межі окриленими ідеєю самостійниками і рещтуючими „наше нам“ ремесниками.

Після гарячої дискусії голосованне 393 голосами проти 188 рішило справу в користь будівлі памятника.

ТЕАТЕР.

Вистава в минулу неділю „Глитай або ж павук“ М. Кропивницького пройшла гладко.

Треба замітити, що деякі артисти не знали ролів, тому були контрастами іншим, що серйозно працювали над собою.

Друга дія і друга відміна четвертої дії були найкращі.

Не дивлячись на те, що ця вистава рахувала ся за бенефіс артистів, замінно, що мало було вділено загальної ошліфовці драми. Але великого закиду робити не можна, беручи на увагу те, що драма ця дуже тяжка, особливо величезні монологи головних осіб.

Сам Глитай не дуже визначав ся, а тим самим зменьшував гру других, бо прецінь все, що діється на протязі драми є наслідком його глитайської роботи.

Переписка редакції.

Тов. Матвієві Колотаєву № 29292. Трофим Ткаченко знаходить ся в таборі в VIII бльонці.

Тов. Сильвестрові Дударчукові № 28390. Звіщасмо, що про це неможливо розвідати ся. Ваші родителі мабуть забрані в гліб Росії. Треба, щоби з дотичним запитом звернути ся до Московського комітету помочі воєннополоненим у Німеччині.

Січовикові П.—н. Ваш вірш „Ой як мені не плакати“, написаний гарно, але зміст його не відповідає тому, щоби його можно було помістити в нашій часописі.

Тов. Пономареві. Ваш вірш „Мойому народові“ буде надрукований, що до інших: „Ми впізнали“, і „Подумайте“, то вони до друку не надають ся.

ПОХИБКА.

В числі 2. (67) у віршу „Тобі, тобі мій бідний брате...“ пропущено дві стрічки, які треба приписати після шостої стрічки:

Чого не хочеш встати й взяти

Усе, що власне, що твоє?

Предплата на часопись.

Ком. № 1842 Вінкергеф. . . . . — м.20 п.
 „ № 827 ст. Фрейбург . . . . . 1 „ 20 „
 „ № 2256 від тов. № 9684 . . . . . — „ 60 „

ЖЕРТВИ.

В касу Генерального скарбника поступило на волинські школи: 1 марка від тов. Загурського, 50 мар. від кустарні.

3. мар. на організаційні цілі із ком. № 600.

Жертви на часопись.

Від тов. Мусієнко № 2397, к. № 742 3 м. — п.
 „ Тютюшка Павла № 7852 1 „ — „

СПИС

жертв на будівлю пам'ятника помершим товаришам у Раштаті.

Від ком. № 1531	3 м. 60 п.
„ товар. 27623, ком. № 1965	6 м. — п.
„ ком. № 600	4 м. 30 п.
„ тов. Сахно № 26213	1 м. — п.
„ тов. Марченко № 334.	1 м. — п.
„ тов. № 26556	— м. 30 п.
„ коман. № 821.	4 м. — п.
„ коман. № 826.	11 м. 40 п.
„ коман. № 1804	3 м. 70 п.
„ Драмат. товар. із вистави	134 м. 20 п.
„ Видавн. товар. „Укр. рух“	10 м. 98 п.
„ коман. № 273	8 м. — п.
„ коман. № 778	1 м. — п.
„ коман. № 439 тов. 4384	1 м. 80 п.
„ Одержано від центрального комітету—за продажу чаю	252 м. — п.
„ торг. спілки Єдніст	400 м. — п.
„ роб. коман. № 827	10 м. — п.
„ роб. коман. „ 2266	— м. 70 п.
„ роб. коман. „ 2256	4 м. 30 п.
„ тов. Січовик. 4 сотні	1 м. 45 п.
„ тов. Корецького і ін.	5 м. — п.
„ роб. коман. № 1728	7 м. 40 п.
„ роб. коман. „ 1989	— м. 50 п.
„ роб. коман. „ 251	1 м. 70 п.
„ роб. коман. „ 452	12 м. — п.
„ роб. коман. „ 2316	3 м. — п.
„ роб. коман. „ 2168	1 м. — п.
„ тов. „ 6245	1 м. — п.
„ Січовик. 9 сотні	3 м. — п.
Разом	894 м. 33 п.

По 8 лютого с/року є грошій на пам'ятник 4043 м. 47 п.

СПИС

жертв і передплат, які одержано цими днями від ріжних лиць та команд і яким буде висилати ся наша часопись.

Від ком. 583	— м. 40 п.
„ тов. 7647 к-да 583	— „ 30 „
„ ком. 895	3 „ 30 „
„ ком. 134	— „ 20 „
„ тов. 5588 к-да 81-W.	— „ 50 „
„ т. т. 28093, 28328 і 4927 як передплата на „Розсвіт“ „Вільне Слово“ і інш. Fiefenbach.	1 „ 50 „
„ тов. 15731 к-да 2175	— „ 30 „
„ ком. 1902	1 „ 10 „
„ тов. 27703 к-да 13-F	— „ 50 „
„ тов. 23602 к-да 13-F	— „ 50 „
„ тов. 28074 к-да 82-W	— „ 30 „
„ тов. 9963 к-да 270-I	— „ 60 „
„ тов. 2148 к-да 270-I	— „ 60 „
„ тов. 27913 к-да 207	— „ 20 „
„ к-да 2073	1 „ 40 „
„ к-да 212	— „ 60 „
„ тов. 23725 к-да 1952 на часописи „Розсвіт“ і Вістник С. В. У.	— „ 40 „
„ тов. 27692 к-да 385 на часопись 1. 20. на редакцію 30 пф. на видав. спілку 2 мар. Разом	3 „ 50 „
„ тов. 9635 к-да 2556.	1 „ 60 „
„ к-да 485	1 „ 80 „
„ тов. 25234 к-да 2371	— „ 80 „
„ 22227 к-да 707	— „ 30 „
„ тов. 4068 к-да 2053.	— „ 30 „
„ тов. 3532 к-да 419	1 „ 45 „
„ тов. 24935 к-да 1749	1 „ — „
„ тов. 27422 к-да 2211	— „ 40 „
„ тов. 28118 к-да 1897	— „ 40 „
„ тов. 2683 к-да 385	1 „ 20 „
„ к-да 318-I	— „ 50 „
„ к-да 465-I	— „ 20 „
„ тов. 7540 к-да 1987.	— „ 30 „
„ тов. 29168 к-да 373.	1 „ 20 „

» тов. 2869 к-да 464-I	— „ 10 „
» к-да 312	— „ 40 „
» тов. 6245	1 „ 50 „
» к-да 749	— „ 50 „
» к-да 2685	— „ 30 „
» Ulm	3 „ 20 „
» к-да 2156	— „ 20 „

Посмертна згадка.

В лязареті раштатського табору вмерли на чахотку:

Подікарп Строхецький, син Якова й Палагії, хлібороб із Тюгарьська, округа Алюбім, нежонатий, родж. 1891. р., належав до 142. рос. полка піхоти. Умер 7. січня, похоронений 9. січня на цвинтарі в Нідер-Біллі.

Єремій Шевченко, син Дмитра і Анни, хлібороб із слободи Веселої, воронізького повіту, київської губ., жонатий на Оксані, родж. 7. XII. 1887. р., належав до 191. рос. полка піхоти. Умер 13. січня, похоронений 15. січня на цвинтарі в Нідер-Біллі.

В раштатськїм резервнїм лязареті № IV (французськїм) умер в наслідок внутрішньої хвороби на 29. січня с. р.

Яків Ключан, хлібороб із Дмитрівки, старобільського округу, жонатий, роджений 26. марта 1885. р., належав до 6. рос. стрілецького полка. Похорони відбули ся 31. січня.

На похоронах співав церковний хор і гра-ла таборова музика, а таборовий панотець попрацвав покійників надгробним словом. Німецькі жовніри віддали покійникам послїдню честь.

ЗЕМЛЯ ЇМ ПЕРОМ!

ОБРАХУНОК

Клуба Відродженне полонених Українцїв в Раштаті.

За січень місяць 1917. року.

Назва рахунків	Состояло на 1. січня 1917. року		Прихід		Росхід		Состоить на 1. лютого		
	Мар.	Пф.	Мар.	Пф.	Мар.	Пф.	Мар.	Пф.	
А К Т И В.									
Рахунок каси	1092	94	5075	57	5812	19	356	32	
Товарів по покупні.									
„ ціни	532	40	5508	40	4570	37	1470	43	
„ майна	158	50	41	20	25	61	174	9	
„ бібліотеки	—	—	—	—	—	—	—	—	
„ дебіторів	9	—	—	—	9	—	—	—	
Разом	1792	84	10625	17	10417	17	2000	84	
П А С И В.									
Капітали:	Паївий	148	—	47	—	3	—	192	—
	Власний оборотовий	624	40	—	—	—	—	624	40
	Запасний	312	23	—	—	—	—	312	23
	Спеціальний	312	20	—	—	—	—	312	20
На угощення різдв. свят для членів	371	—	—	—	371	01	—	—	
Кредітори:	Спільці Єдн. за тов.	—	—	570	—	120	—	450	—
	Залог приказч.	25	—	—	—	—	—	25	—
Дебітори	—	—	9	—	9	—	—	—	
Зиск від продажі товарів	—	—	409	89	—	—	—	—	
„ від „ чаю	—	—	86	59	—	—	—	—	
Платня служ., канцїл. і ріжні вид.	—	—	—	—	185	99	—	—	
Для справи різдв. свят членам	—	—	—	—	152	59	—	—	
Зіпсованих товарів	—	—	—	—	47	28	—	—	
Страчено майна	—	—	—	—	25	61	—	—	
По активу:	Покупка товарів	—	—	4938	40	4938	40	—	—
	„ майна	—	—	41	20	41	20	—	—
	Продано товарів по пок. упр.	—	—	4523	09	4523	09	—	—
Разом	1792	84	10625	17	10417	17	1915	83	
							Чистий зиск	85	01
							Балаєс	2000	84